

Tweede Kamerfracties
Vaste Commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
cc Vaste Commissie Digitale Zaken
cc Vaste Commissie Binnenlandse Zaken

Naarden, 25 september 2023

Betreft: Inbreng KVAN t.b.v. Commissievergadering 28 september as., agendapunt 3

Geachte leden van de vaste commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

De Koninklijke Vereniging van Archivarissen Nederland (KVAN), branchevereniging en belangenbehartiger voor de archiefsector, richt zich tot u met ernstige bezwaren tegen het voorgestelde wetsontwerp dat beoogt de Archiefwet 1995 te vervangen door de nieuwe Archiefwet 2021. We vragen u vriendelijk om onze argumenten in overweging te nemen in de aanloop naar de Commissievergadering van 28 september, agendapunt 3: "Intrekking van de Archiefwet 1995 en vervanging door de Archiefwet 2021".

Archiefsector heeft grote zorgen over deze conceptwet

De overheidsinformatiehuishouding en het informatiebeheer door de overheid dient gebaseerd te zijn op rechtsstatelijke en maatschappelijke waarden als verantwoording en transparantie. Deze maatschappelijke waarden zouden de rode draad moeten zijn van een Archiefwet. De overheidsinformatiehuishouding dient actief bij te dragen aan de versterking van deze waarden. De staat van de overheidsinformatiehuishouding op alle bestuursniveaus is op dit moment zorgwekkend, zoals staatssecretaris Van Huffelen vorig jaar al heeft gemeld. De regeringscommissaris Informatiehuishouding noemt deze informatiehuishouding 'een zootje'. Deze informatiechaos komt in diverse dossiers en parlementaire enquêtes steeds vaker aan het licht. Dit kan alleen veranderen als we in de nieuwe Archiefwet de regelgeving herzien en strengere instrumenten introduceren om deze problemen aan te pakken. Het huidige moment biedt de gelegenheid om dergelijke risico's te verminderen

Er is bijna vier jaar gewerkt aan het huidige voornemen tot wijziging. Het resultaat is volgens KVAN teleurstellend: het draagt noch bij aan de verbetering van de informatiehuishouding, noch aan meer transparantie voor de burger. De voorliggende wijziging is een instrumentele aanpassing, maar gaat niet uit van een visie op informatiebeheer en het belang van duurzaam toegankelijk maken van informatie, bij uitstek de rol van de archieven. KVAN betreurt het dat het ministerie hierover tot op heden nauwelijks in dialoog is gegaan met de uitvoering, de beroepssector, over haar grote zorgen. Het ministerie heeft uiteraard gesproken met het Nationaal Archief, deze organisatie is echter onderdeel van het ministerie. De overige overheidsarchiefdiensten, verenigd in de KVAN, zijn nagenoeg niet betrokken. Onze bezwaren zijn door de sector met het ministerie gedeeld vanaf het eerste moment dat openbaar werd gemaakt hoe de nieuwe wet eruit zou komen te zien.

Ondanks de bijdrage van individuele professionals aan internetconsultaties, rondetafelgesprekken, ingestuurde brieven, gesprekken en webinars, moesten wij helaas keer op keer constateren dat er met bezwaren en suggesties, die archiefexperts ten goede inbrachten, niets is gedaan door de ontwerpers

van de wet. Via deze brief wil KVAN benadrukken dat het nog steeds mogelijk is om de Archiefwet 2021 in de juiste richting te brengen.

Een goede overheidsinformatiehuishouding en een scherpe Archiefwet kunnen niet zonder elkaar

Een transparante overheid en vertrouwen van de burger in de overheid herstellen zijn issues die breed spelen. Daarvoor is het nodig dat burgers inzicht kunnen hebben in de overheidsinformatie. Voorwaarde daartoe is dat deze informatie volledig, vindbaar, en betrouwbaar en toegankelijk voor burgers is.

De informatiehuishouding van de overheid is zoals gezegd niet op orde. Cruciale overheidsinformatie is geregeld niet terug te vinden, overheidsinformatie inclusief informatieobjecten worden niet adequaat bewaard of vrijgegeven, en regelmatig wordt overheidsinformatie tegen de voorschriften in niet openbaar gemaakt of zelfs vernietigd, vaak omwille van bestuurlijke belangen. Dit probleem verergert als we nu nóg meer complexiteit en vrijheden met betrekking tot openbaarheid en archiveringskwaliteit introduceren. Daarnaast biedt de wet bestuurders grotere vrijheden om de regels rond informatiebeheer naar eigen goeddunken te interpreteren.

Goede archivering en adequate informatievoorziening kunnen niet zonder elkaar. De nieuwe Archiefwet zou heldere randvoorwaarden moeten scheppen voor een betere informatiehuishouding. Immers: als je aan het eind van het proces informatie moet kunnen bewaren en vindbaar moet laten zijn, dan zal de informatie vanaf het ontstaan van deze informatie goed 'gelabeld' moeten zijn. Dat deze randvoorwaarden in deze nieuwe wet niet worden geschapen is volgens KVAN een gemiste kans. KVAN is van mening dat er met de Archiefwet 2021 juist een stevige stap voorwaarts zou kunnen worden gemaakt. Uitgaande van de burger, die recht heeft op overheidsinformatie, de volksvertegenwoordiger die geïnformeerd wil worden, journalisten, historici en onderzoekers die erop aan moeten kunnen dat informatie beschikbaar en vindbaar is. En uitgaande van een overheid die zich door middel van die informatie kan verantwoorden voor haar handelen.

Dit is onderdeel van de visie van KVAN, die uitgaat van de rechten en behoeftes van burgers, journalisten, onderzoekers, historici. Zij hebben recht op informatie. Het maakt hen niet uit of de overheidsinformatie wordt gepresenteerd vanuit het regime van de Archiefwet of vanuit de Woo. Het gaat om algemene, vrije toegang tot overheidsinformatie, op een manier die duurzaam toegankelijk is en begrijpelijk voor de gebruiker.

Het voornemen tot wijziging van de Archiefwet schiet hierin ernstig tekort door barrières op te werpen die het gevolg zijn van een traditionele kijk op informatiebeheer terwijl modernisering het doel zou moeten zijn. Dit kan het beste geïllustreerd worden door een korte toelichting te geven op de basisgedachte van de wet.

Het voorliggende voornemen is nog steeds gebaseerd op de grondgedachte dat overheidsinformatie die voor altijd bewaard dient te blijven, na tien jaar naar een archiefdienst wordt overgebracht. Deze overbrenging leidt tot een rechtsgevolg: het openbaarheidsregime van de archiefwet van kracht, waarbij de burger in principe inzage krijgt in de informatie die naar de archiefdienst is overgebracht. De voorgenomen 'modernisering' bestaat eruit dat het voor overheidsorganisaties onder bepaalde omstandigheden mogelijk wordt om ontheffing te krijgen om hun bestanden over te brengen en deze

voor onbepaalde tijd zelf te beheren. Voor dit zogeheten 'bewaren bij de bron' kunnen vele goede argumenten zijn. Echter, in het voorstel van wet betekent dit dat op deze informatie voor onbepaalde tijd het Woo regime van toepassing blijft met aanmerkelijk meer beperkingen voor de burger om inzage te kunnen krijgen. KVAN is van mening dat een nieuwe Archiefwet duidelijkheid moet scheppen voor de rechten van de burger waar het gaat om toegang tot overheidsinformatie en dat deze niet afhankelijk mag zijn van de beherende instantie. Met andere woorden: ook al wordt informatie voor onbepaalde tijd bewaard bij de bron, het regime van toegang tot informatie voor de burger zou gelijk moeten zijn als ware deze wel overgebracht. Dit vereist een infrastructuur die dit mogelijk maakt en adequaat toezicht om naleving te verzekeren.

Hieruit blijkt dat KVAN zich niet alleen richt op de Archiefwet, maar juist op de verbinding van wetten die de overheidsinformatie betreffen. Juist deze verbinding is in het huidige voornemen tot wijziging van de Archiefwet niet sterk genoeg. Er wordt nog te veel uitgegaan van de 'oude' werkwijze: informatie wordt gevormd en overgedragen naar een archief, waarna het onder regime van de Archiefwet valt. Dit is volstrekt achterhaald; informatie valt onder verschillende regimes, moet toegankelijk zijn en er moeten waarborgen komen op alle niveaus dat dit zo is en blijft.

Het uitgangspunt van de KVAN is dat archivering ten dienste staat van de informatievoorziening aan burger, bestuurder, volksvertegenwoordiger, journalist. Om die reden bepleit de KVAN een stelsel dat de verschillende wettelijke kaders (AVG, Woo, Archiefwet, Wet Elektronische Publicaties, Wet Revitalisering Generiek Toezicht, Wet Hergebruik Overheidsinformatie en mogelijk het eventueel in de wet op te nemen normenkader BIO) in samenhang brengt.

KVAN steunt daarom het idee van de Algemene Informatiewet, mits deze ook de onderliggende wetten zoals genoemd met elkaar in verbinding brengt. Daarom pleit KVAN ook voor een minister voor Informatie en Digitalisering in het komende kabinet, om eindelijk stappen te maken: niet projectmatig zoals tot nu toe is gebeurd, maar structureel.

Dit biedt ook een extra kans om een aantal stelselwijzigingen aan te brengen in de positie van informatiebeheer. Nu zijn archiefinstellingen onderdeel van de overheidsorganisaties (NA is onderdeel van het ministerie van OCW, gemeentelijke archiefdiensten zijn onderdeel van de gemeentelijke organisatie). Een onafhankelijke positie geeft de mogelijkheid om informatie bij de burger te brengen, in vrije afweging. Ook kan daardoor het toezicht beter worden uitgevoerd, namelijk als onafhankelijke toezichthouder zoals de Autoriteit Persoonsgegevens in plaats van een afdeling binnen de organisatie die het betreft.

Bijlage: kort voorstel nav vijf kernargumenten

Onze vijf kernargumenten blijven dan ook:

1. Verslechtering van de transparantie en openbaarheid van overheidsinformatie.
2. Verdere kwaliteitsvermindering van de archieven door het loslaten van de diploma-eis.
3. Gemist momentum om Archivering én Informatiebeheer in samenhang in de wet op te tuigen.
4. Toezicht en Handhaving op informatiebeheer bij de overheid schiet tekort.
5. Cultureel Erfgoed wordt niet beschermd.

In de bijlage willen wij onze vijf kernargumenten tegen de voorgestelde wet nogmaals met u delen en per argument de volgende punten bespreken:

1. De bezwaren die voortvloeien uit ons kernargument.
2. Concrete suggesties voor verbeteringen en mogelijke amendementen.
3. Indien van toepassing: de specifieke wetsartikelen die door deze voorgestelde wijzigingen worden beïnvloed.

Hierdoor hopen we u een eerste inzicht te bieden in onze zorgen en de manieren waarop we geloven dat de wet kan worden verbeterd om de doelstellingen van modern informatie- en archiefbeheer beter te dienen. Een tweede stap kan dan worden gezet in het volgende kabinet, met een minister voor Informatie en Digitalisering, én het aannemen van een overkoepelende Informatiewet.

KVAN zou graag in gesprek gaan met de fracties in de Tweede Kamer om zowel haar bezwaren als haar ideeën over een betere inrichting van deze wet toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Bert de Vries
Directeur stadsarchief Amsterdam, Voorzitter KVAN

Bijlage Kernargumenten: bezwaren, suggesties verbeteringen en wetsartikelen

KVAN heeft met een klein kernteam van archiefexperts gekeken naar de conceptwet en een eerste beeld willen geven van mogelijke suggesties voor verbeteringen.

Het 'repareren' van afzonderlijke artikelen valt niet mee, omdat de basis van de wet problematisch blijft in het licht van de gewenste 'modernisering'. Het bouwwerk als geheel blijft nu een enigszins wankel fundament dat niet opgelost wordt door enkele aanpassingen. Ten aanzien van kernargument 3, waarbij KVAN staat voor het synchroniseren van de wetten als noodzakelijk instrument, en kernargument 4, waarbij KVAN pleit voor streng Toezicht en Handhaving: deze zijn niet enkel binnen de nieuwe Archiefwet op te lossen.

Hieronder geven wij per kernargument:

1. De bezwaren die voortvloeien uit ons kernargument.
2. Concrete minimale suggesties voor verbeteringen en mogelijke amendementen.
3. De specifieke wetsartikelen die door deze voorgestelde wijzigingen worden beïnvloed.

Kernargument	1. Verslechtering van de transparantie en openbaarheid van overheidsinformatie
Bezwaren	<p>In het voorstel wordt de mogelijkheid van "ontheffing van overbrenging" geboden. Dat stelt 'zorgdragers' in de gelegenheid om zonder al te veel belemmeringen ervoor te kiezen om overheidsarchieven niet, en dus nooit over te brengen naar een archiefinstelling. En dat betekent dat voor die archieven het openbaarheidsregime van de Woo gehandhaafd blijft, en niet het veel ruimhartigere openbaarheidsregime van de Archiefwet in werking treedt. Een achteruitgang van de informatiepositie van de burger, die vooral gelegen is in het feit dat onder de Archiefwet informatie per definitie openbaar wordt en burgers het recht hebben die informatie kosteloos <i>zelf</i> in te zien. Onder de Woo blijft de overheidsinstantie aan zet, zowel in de wijze van verstrekking van informatie aan de burger als de vorm waarin deze verstrekt wordt. Tot slot speelt bij ontheffing van overbrenging dat <i>specifieke</i> wetgeving met beperkende bepalingen voor openbaarheid – zoals de Kadasterwet – voorgeat op de <i>algemene</i> Archiefwet. Het Kadaster mag kosten rekenen voor toegang tot archief na de ontheffing van overbrenging.</p> <p>Daarnaast stelt de nieuwe Archiefwet voor om de huidige 3 beperkingsgronden (dringende redenen om de openbaarheid te beperken) te verruimen tot maar liefst 14 beperkingsgronden.</p> <p>Dit zijn slechts twee voorbeelden van hoe de openbaarheid van informatie eerder kan (en uit ervaring blijkt <i>zál</i>) worden beperkt dan verruimd. De samenleving is gebaat bij een zo maximaal mogelijke openbaarheid van overheidsinformatie. De afgelopen jaren is gebleken dat de overheid niet altijd even behulpzaam is bij het streven naar deze openbaarheid, zeker wanneer de belangen van informatieopenbaarheid tussen overheid en burger schuren.</p>

	<p>De introductie van deze ontheffingsmogelijkheid druist tevens lijnrecht in tegen hetgeen dhr. Segers in 2016 met zijn motie beoogde, en die het startpunt vormde voor herziening van de Archiefwet. Namelijk dat de herziene wet zou moeten leiden tot méér transparantie, onder andere door middel van de verkorting van de overbrengingstermijn. Die verkorting naar 10 jaar komt er weliswaar in de nieuwe wet, maar door tegelijkertijd de vele extra beperkingsgronden én de ontheffing van overbrenging te introduceren, neem de wetgever met de ene hand weg wat het met de andere hand aan de burger geeft aan meer transparantie.</p> <p>Het zou erg wrang zijn dat een nieuwe wet die is geïnitieerd om te zorgen voor meer openbaarheid, aan het eind van het ontwerptraject blijkt te gaan leiden tot minder openbaarheid, maar dat is helaas wel waar we nu zijn aanbeland.</p>
Concrete suggesties	<p>De mogelijkheid tot ontheffing van overbrenging schrappen en het aantal beperkingsgronden drastisch verminderen.</p> <p>Artikel 5.6 (Ontheffing overbrengingsverplichting) schrappen. Het alternatief hiervoor is de wettelijke mogelijkheid tot ‘overbrenging zonder verplaatsen’, dat wil zeggen dat informatie in de systemen van de archiefvormer blijft bij overbrenging. Bij overbrenging op rijksniveau wordt het Nationaal Archief in overleg met de archiefvormer de beheerder van de betreffende informatie. Het Nationaal Archief kan dan de hiervoor benodigde diensten (‘services’) voor duurzame toegankelijkheid aanbieden. Op decentraal niveau blijft bij overbrenging zoals gebruikelijk de archiefvormer de beheerder van het archief. Het probleem dat sommige informatie zich niet fysiek laat overdragen maar in het systeem moet blijven, laat onverlet dat de informatie wettelijk overgedragen moet worden (en dan onder de openbaarheid van de AW valt). Dus de oplossing is wettelijk overdragen en voor de fysieke bewaring van de informatie in het systeem maatregelen treffen.</p> <p>Artikel 7.2 (Openbaarheidsbeperking), lid 2 en 3 vervallen. Hiermee blijven de gronden voor beperking van de openbaarheid gelimiteerd tot het bepaalde in de huidige Archiefwet 1995 en worden deze niet verder uitgebreid. Voor de in Artikel 7.2, lid 1 genoemde gronden blijft de gewenste aansluiting op de Woo. Na overbrenging zijn hierdoor documenten in principe openbaar TENZIJ een van de nu gelimiteerde beperkingsgronden gelden.</p>
Relateert aan wetsartikel(en)	<p>Artikel 5.6</p> <p>Volgens Artikel 5.6 in het wetsvoorstel kan een verantwoordelijk overheidsorgaan ontheffing worden verleend van de verplichting om documenten naar een archiefdienst over te brengen.</p> <p>De Nota van wijziging voegt toe dat een verleende ontheffing door gedeputeerde staten, onderscheidenlijk de Minister kan worden ingetrokken, indien niet meer voldaan wordt aan de voorwaarden en eis</p>

	<p>voor ontheffing (Artikel 5.6, lid 3).</p> <p>Artikel 7.2 Artikel 7.2 maakt een onderscheid tussen absolute beperkingsgronden voor de openbaarheid (Artikel 7.2, lid 1). Deze gronden komen in feite overeen met de gronden van de Archiefwet 1995 (Artikel 15, lid1). Het wetsvoorstel voegt hier relatieve beperkingsgronden aan toe (Artikel 7.2, lid 2). In de Nota van wijziging vervalt al het derde lid (In uitzonderlijke gevallen kan de openbaarheid van documenten voorts worden beperkt...)</p>
--	--

Kernargument	2. Kwaliteitsvermindering van de archieven door het loslaten van de diploma-eis
Bezwaren	<p>Het is essentieel om goed opgeleide informatie- en archiefprofessionals te hebben. Daarom is het behouden van de diploma-eis voor archivariissen in de wet van groot belang. Het is opmerkelijk dat de Archiefwet 2021 de aanstelling van een archivaris verplicht stelt, maar de diploma-eis schrapt. Dan kan iedereen die voldoet aan de zeer ruim geformuleerde eisen zich 'archivaris' noemen en kunnen overheidsorganisaties elke medewerker, ongeacht hun achtergrond, benoemen in de functie van 'archivaris'. Het is onbegrijpelijk dat deskundigheidseisen voor specifieke functies in dit vakgebied worden losgelaten, vooral gezien de toenemende complexiteit van de overheidsinformatiehuishouding, het gebrekkige naleven van archiefnormen en het vertrouwen dat burgers en volksvertegenwoordigers moeten hebben in betrouwbare overheidsinformatie.</p>
Concrete suggesties	<p>Het moderniseren van de diploma-eisen aan archivariissen aan de moderne tijd door heldere eisen te formuleren en de vakspecialisten die hieraan te voldoen op te nemen in een Overheidsregister, danwel een diploma-eis te hanteren.</p> <p>De diploma-eis met heldere beschrijving wat de professional moet kennen en kunnen zorgt voor een adequaat toegerust opleidingscurriculum. Nu bij het dreigend vervallen van de opleidingseis in de wet lopen de opleidingen leeg. Het vak van archivaris raakt in een vrije val. Dat is nog te keren door de diploma-eis in de wet te houden.</p> <p>Een overheidsregister is een alternatief maar gecompliceerder met certificering en puntensysteem.</p> <p>De KVAN heeft in de afgelopen jaren een voorstel uitgewerkt dat de basis zou kunnen zijn voor een registratie. Al vanaf de start van het proces van de wijziging heeft KVAN aangegeven dat de diploma-eis zou kunnen vervallen, vermits: de opleidingen blijven bestaan en er een registratiesysteem voor in de plaats komt. In het huidige voorstel is hier niet op in gegaan.</p>

	<p>Artikel 6.3 (Aanwijzing rijksarchivaris en archivaris decentrale archiefdienst), lid 4 wijzigen in: “De rijksarchivaris of een archivaris dient in bezit te zijn van een diploma archivistiek”.</p> <p>Toevoegen: Artikel 6.3 (Aanwijzing rijksarchivaris en archivaris decentrale archiefdienst), lid 5: “Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld omtrent de opleiding tot en het verkrijgen van diploma's in de archivistiek.”</p>
Relateert aan wetsartikel(en)	<p>Artikel 6.1-6.3</p> <p>Artikel 6.1 en 6.2 stellen het aanstellen van een archivaris verplicht. Artikel 6.3, lid 4 stelt geen diploma-eis. Volgens de huidige Archiefwet is het aanstellen van een archivaris op decentraal niveau niet verplicht (de secretaris van het bestuur is in dat geval de verantwoordelijke voor het beheer van het archief). De huidige Archiefwet stelt een diploma-eis met uitwerking bij of krachtens algemene maatregel van bestuur.</p>

Kernargument	3. Gemist momentum om Archivering én Informatiebeheer in samenhang in de wet op te tuigen
Bezwaren	<p>Overheidsinformatie wordt gecreëerd tijdens werkprocessen, moet duurzaam worden beheerd en toegankelijk gemaakt, en wordt ofwel na een x-periode vernietigd ofwel moet voor de eeuwigheid bewaard blijven. Dit is één geïntegreerd proces en behoeft één wettelijk kader. De Archiefwet 2021, die wat ons betreft dan ook beter ‘Informatie- en Archiefwet’ had geheten, voorziet hierin echter niet. Ook is geen poging gedaan om een goede afstemming te realiseren met de Algemene Informatiewet, die momenteel in voorbereiding is. Zo spreekt de Archiefwet 2021 van 'documenten' en de Algemene Informatiewet - terecht - van 'informatieobjecten'. Overigens zal de Algemene Informatiewet gaan fungeren als een (welkome) overkoepelende kaderwet, maar moet zeker niet worden beschouwd als alternatief voor een Informatie- en Archiefwet.</p>
Concrete suggesties	<p>De informatiewetten die gelden voor de creatie tot aan archivering en publicatie van overheidsinformatie dienen met elkaar in lijn te worden gebracht. Alleen als handelen, documenteren en archiveren en toegang tot informatie onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden kan de wet voorwaarden scheppen om de overheid zich te kunnen laten verantwoorden jegens burgers en volksvertegenwoordigers.</p> <p>Als gesteld wordt dat de Archiefwet bijdraagt aan transparantie van het handelen van de overheid, betekent dit dat duidelijk moet zijn hoe die transparantie wordt geboden. Het uitgangspunt is nu dat met de vastgelegde informatie die onder beheer is gebracht verantwoording kan worden afgelegd. Toch is gebleken dat dit niet altijd voldoende garantie biedt om daadwerkelijk verantwoording af te kunnen leggen. Daarom</p>

	<p>pleiten we ervoor dat documentatieplicht in vitale bestuurlijke processen onderdeel wordt in het proces van vaststelling van selectiebesluiten.</p> <p>Het gaat voornamelijk om de volgende wetten: AVG, Woo, Archiefwet, Wet Elektronische Publicaties, Wet Revitalisering Generiek Toezicht, Wet Hergebruik Overheidsinformatie en het normenkader BIO, die mogelijk wordt ingebed in een wettelijke verplichting.</p> <p>In de <i>Nota naar aanleiding van het verslag</i> (Kamerstuk 35968, nr. 7, 7 juli 2023) wordt een aantal keren gesteld dat in digitale informatieprocessen eerder sprake is van te veel dan van te weinig vastgelegde informatie en dit is een belangrijk argument is om de informatiehuishouding op orde te brengen. Dit onderschrijven we. Echter, in de voornemens om de informatiehuishouding op orde te brengen zou, in de visie van KVAN, de kwaliteit van de vastgelegde gegevens <i>opdat</i> verantwoording kan worden afgelegd, een veel prominentere plaats moeten innemen. Als voorbeeld kan dienen de opmerking in <i>Nota</i> dat op grond van artikel 4.1 van het wetsvoorstel ook vastgelegde informatie over algoritmen (inclusief de code) duurzaam toegankelijk gemaakt dient te worden. Om transparant te kunnen zijn over de werking van een algoritme en verantwoording af te kunnen leggen over de toepassing ervan in processen is veel meer nodig dan dit. Indien gegevens over keuzes die gemaakt zijn, trainingsdata die gebruikt zijn etc. niet vastgelegd of beschikbaar zijn, kan onmogelijk verantwoording worden afgelegd over de werking en gebruik.</p> <p>De concept Informatiewet benoemt in Artikel 4 verplichtingen voor de informatiehuishouding van overheidsorganen. Bij de inrichting van de informatiehuishouding nemen overheidsorganen de algemene kaders in acht en passen zij de standaarden en generieke voorzieningen toe.</p> <p>De uit de Aw volgende zorg voor de duurzame toegankelijkheid van informatie (Hoofdstuk 4) sluit daar naadloos bij aan.</p> <p>Voorstel is om Informatiewet en Archiefwet in lijn te brengen op het punt van de inrichting van de informatiehuishouding.</p>
<p>Relateert aan wetsartikel(en)</p>	<p>Aw 2021 - HOOFDSTUK 4. DUURZAME TOEGANKELIJKHEID EN BEHEERHANDELINGEN</p> <p>Aw 2021 - HOOFDSTUK 5. SELECTIE, Vernietiging en Overbrenging</p> <p>Iw 2023 – Artikel 4. Verplichtingen van overheidsorganen</p>

Kernargument	4. Toezicht en Handhaving op informatiebeheer bij de overheid schiet tekort
Bezwaren	<p>Er zijn momenteel feitelijk geen sancties voor slecht informatie- en archiefbeheer, terwijl slecht informatie- en archiefbeheer op alle overheidsniveaus aan de orde is. Maatschappelijk heeft dit ernstige gevolgen, denk daarbij aan de commotie rond de bonnetjesaffaire met Cees H., het feit dat er bij Toeslagen geen overzicht is welke informatie zich waar bevindt, de informatiechaos bij het ministerie van Financiën en de Belastingdienst, de vragen over archivering van stukken door bewindspersonen of de beroering rond de gewiste sms-berichten van demissionair minister-president Mark Rutte. En in tegenstelling tot bijvoorbeeld de AVG, biedt de Archiefwet geen directe mogelijkheden voor handhaving. Dat is slechts zijdelings geregeld middels de Wet revitalisering generiek toezicht. Er is bovendien geen samenhangend kader voor het toezicht vanuit Archiefwet, Woo en AVG, én een mogelijkheid voor escalatie ontbreekt als bij archiefinspecties tekortkomingen worden geconstateerd.</p> <p>Door toezicht op de Aw wordt vastgesteld of de overheid aan de wettelijke vereisten uit de Aw voldoet en of de overheid 'compliant' is. Daarnaast geeft toezicht inzicht in hoeverre de overheid zich kan verantwoorden voor haar handelen en of de overheid 'accountable' is. Compliancy en accountability vormen de basis voor transparantie van het handelen van de overheid. De Wet open overheid vraagt van bestuursorganen onder andere: Een bestuursorgaan draagt er zorg voor dat de documenten die het ontvangt, vervaardigt of anderszins onder zich heeft, zich in goede, geordende en toegankelijke staat bevinden (Artikel 2.4 Zorgplicht en openbaarmaking, eerste lid); Het bestuursorgaan treft maatregelen ten behoeve van het duurzaam toegankelijk maken van digitale documenten, bedoeld in artikel 2.4, eerste lid. (Artikel 6.1 Doel). Voldoet de overheid aan de wettelijke vereisten uit de Aw, dan betekent dat ook dat de overheid op deze aspecten voldoet aan de Wet open overheid.</p> <p>Conclusie: een versnipperd, ineffectief en zwak toezicht- en handhavingsregime is één van de verklarende factoren waarom het informatie- en archiefbeheer bij de overheid niet op orde is. De Archiefwet 2021 zou deze lacune moeten dichten, maar doet dat niet. Sterker nog, de introductie van mogelijkheden als de ontheffing van overbrenging en de vaag geformuleerde eisen die gesteld zijn om daarvoor in aanmerking te komen, dragen bij aan een verslechterende positie van toezichthouders op archiefvormers. De boodschap die de wetgever uitdraagt met deze mogelijkheden is er een waarbij archiefvormers zich steeds minder gelegen hoeven te laten liggen aan toezichthouders.</p>

Concrete suggesties	<p>in de Informatiewet zal een grondige herziening van het stelsel van Toezicht moet worden opgenomen, analoog aan AVG met Autoriteit Persoonsgegevens.</p> <p>De concept Informatiewet, Hoofdstuk 5. Planning en verantwoording heeft twee kernpunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Overheidsorganen stellen een informatieplan op (Artikel 9) en Onze minister stelt, mede op basis van de informatieplannen, een meerjarenplan op (Artikel 10) - Onze Minister zendt jaarlijks een rapportage aan de Staten-Generaal over de staat van de informatiehuishouding, waarin verslag wordt gedaan over de uitvoering van het meerjarenplan (Artikel 11) <p>Deze informatieplannen vormen niet alleen een basis voor verantwoording aan de Staten-Generaal maar ook aan Provinciale Staten, Gemeenteraden en waterschapsbesturen en voor het houden van toezicht door de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed en de decentrale toezichthouders.</p> <p>Ook de Woo kent een verplichting om verantwoording af te leggen: een bestuursorgaan moet jaarlijks in de begroting aandacht besteden aan beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de Woo en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering van de Woo in relatie tot die beleidsvoornemens.</p> <p>Voorstel is om de hiervoor aangehaalde verantwoording op het gebied van informatiehuishouding en transparantie in lijn te brengen met de verantwoording volgens de Aw (Hoofdstuk 10). Op basis daarvan kan het toezicht op informatiehuishouding en transparantie zoals nu genoemd in de Aw (hoofdstuk 10) opnieuw vorm worden gegeven.</p> <p>De huidige voorstellen zijn echter volstrekt onvoldoende. Er zal een grondige herziening van het stelsel van toezicht op de informatiehuishouding van de overheid nodig zijn. Dit op structuur en positie, instrumentarium en bevoegdheden. Alleen dan kunnen we het probleem van ‘garbage in’, ‘garbage through’, ‘garbage out’ aanpakken.</p>
Relateert aan wetsartikel(en)	<p>Aw 2021 - HOOFDSTUK 10. TOEZICHT EN HANDHAVING</p> <p>Iw 2023 – Hoofdstuk 5. Planning en verantwoording</p> <p>Woo – Artikel 3.5 Openbaarheidsparagraaf</p>

Kernargument	5. Cultureel Erfgoed wordt niet beschermd
Bezwaren	<p>Het mogelijk maken van onderzoek en het behoud van cultureel erfgoed werd eerder genoemd als twee van de vijf taakgebieden die door archivering mogelijk zou moeten worden gemaakt. Deze taakgebieden worden door de Archiefwet 2021 niet gefaciliteerd. Want net als de Archiefwet 1995 voorziet ook deze nieuwe wet niet in een verplichting om particuliere archieven te bewaren, bijvoorbeeld archieven van grote landelijke organisaties en bedrijven zoals KLM, de ANWB, het CIDI, Vluchtelingenwerk Nederland, et cetera. Dergelijke archieven zijn onderdeel van ons cultureel erfgoed en zijn onmisbaar voor het kunnen onderzoeken en reconstrueren van ‘hoe het was en is geworden’ in onze samenleving. Ook zijn (semi-publieke) organisaties die voor hun taken afhankelijk zijn van overheidsfinanciering in de regel niet of nauwelijks archiefwetplichtig. Het opnemen van deze archieven door archiefinstellingen blijft dus een vrijblijvende activiteit. Op zijn minst kan in de wet gesteld worden dat het opnemen van particuliere archieven met het oog op het documenteren van de samenleving <i>wenselijk</i> is. Ook dat helpt archiefdiensten bij het behoeden van dergelijke archieven voor vernietiging, verval of verwaarlozing. Opname van archieven van particuliere organisaties zorgt ervoor dat het borgen van een evenwichtig beeld van de maatschappij in de archiefcollectie van Nederland, ons ‘Nationaal Geheugen’, niet langer van willekeur afhankelijk is. Dit zorgt ervoor dat het borgen van een evenwichtig beeld van de maatschappij in de archiefcollectie van Nederland, ons ‘Nationaal Geheugen’, van willekeur afhankelijk is. Ook hier had de Archiefwet 2021 een lacune te dichten.</p>
Concrete suggesties	<p>Organisaties ingeschreven bij KvK worden verplicht bij bepaalde omvang en/ of het ontvangen van overheidssteun tot het overbrengen van hun archief aan een openbare archiefbewaarplaats. De aanlevering gebeurt in een geordende staat volgens standaarden.</p> <p>Artikel 9.4 (Het opnemen van bescheiden door een archiefdienst), lid 1 wijzigen in: “Onze Minister of een verantwoordelijk overheidsorgaan als bedoeld in artikel 2.2 neemt met het oog op de belangen, bedoeld in artikel 1.3, door het Nationaal Archief, onderscheidenlijk de door hem aangewezen decentrale archiefdienst, schriftelijke stukken of andere gehelen van vastgelegde gegevens die daartoe door een rechtspersoon of natuurlijke persoon beschikbaar worden gesteld in bewaring op of voor blijvende bewaring op, indien hij dat met het oog op het cultureel erfgoed van aanvullend belang acht. Onze Minister of het verantwoordelijke overheidsorgaan kan daartoe met de betreffende persoon een overeenkomst sluiten.”</p>

Relateert aan wetsartikel(en)	Artikel 9.4 Artikel 9.4 biedt de mogelijkheid om schriftelijke stukken of andere gehelen van vastgelegde gegevens die daartoe door een rechtspersoon of natuurlijke persoon beschikbaar worden gesteld op te nemen. De Nota van wijziging omvat een tekstuele aanpassing (in bewaring doen nemen of voor blijvende bewaring doen opnemen). In het wetsvoorstel is dit nu een 'kan bepaling'.
----------------------------------	---